

ИЗВЈЕШТАЈ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ ЗА 1994. ГОДИНУ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Рад Историског института Републике Црне Горе, у 1994. години, углавном се одвијао у извршавању Петогодишњег плана рада 1990 - 1995. године и према годишњем плану рада за 1994. годину. Већи дио планираних пројеката - тема рађен је према планираној динамици рада. Код неких пројеката дошло је до извјесног одступања због објективних, а негдје и субјективних околности. Познато је да због санкција Савјета безбиједности нијесу могла бити извршена планирана истраживања у архивима ван земље, а и за истраживања у земљи нијесу обезбјеђивана потребна средства од Министарства просвете и науке. Но и поред тога, може се констатовати да је Институт, углавном, доста учинио на реализацији програмских задатака.

Влада Републике Црне Горе је у марту 1994. године именовала в. д. директора проф. др Бранислава Ковачевића, редовног професора филозофског факултета, који је својим личним ангажовањем покренуо низ активности како на плану стварања повољних услова рада тако и на плану реализације постављених задатака Института.

Набављена је опрема за најнужније потребе за рад (персонални рачунар, писаћа машина), извршено кречење пословних просторија које нијесу кречене од 1979. године и др. Извршен је избор новог Научног вијећа Института од угледних научних радника, чланова ЦАНУ-а и професора факултета који се баве изучавањем прошлости Црне Горе. Поред научних радника Института, чланови Научног вијећа су академик Димитрије Димо Вујовић, члан ЦАНУ-а, проф. др Миомир Дашић члан ЦАНУ-а, проф. др Зоран Лакић, ванредни члан ЦАНУ-а, др Драган Вукчевић и проф др Бранислав Ковачевић. Научно вијеће је у 1994. години одржао четири сједнице, на којима је разматрано низ питања и дјелокурга Института и донијело већи број одлука из своје надлежности.

Научно вијеће је именovalo нову Редакцију часописа "Историјски записи", у коју су ушли еминентни научни радници из области историографије, а за главног и одговорног уредника именован је проф. др Зоран Лакић, ванредни члан ЦАНУ-а. Редакција часописа је одржала низ сједница, утврдила нову уредничку политику, онезбиједила штампање часописа 1-4/93.годину, издала часопис 1-2/94, и дала у штампу 3-4/94. годину. Такође је припремљен број 1-1/95. годину, и у наредном периоду ће овај часопис излазити редовно.

У оквиру издавачке дјелатности Институт је, и поред финансијских тешкоћа, захваљујући свом ангажовању и спонзорству, успио да у 1994. годину објави као издавач или суиздавач пет посебних научних публикација, и то: "Трагови прошлости Црне Горе" др Божидар Шекуларац, "Записници сједница владе НР Црне Горе 1945-1951" др Јован Бојовић, "Врући мир хладног рата" мр. Радојице Лубурића, "Југославија, велике силе и балканске земље 1945 - 1948. године" проф. др Бранка Петрановића и Сава Даутовића и "Предратни и ратни дани 1935-1945" Ратка Радовића.

Научни радници Института су у 1994. години учествовали на више научним скуповима у земљи и иностранству (Македонија), са запаженим саопштњима и рефератима. Поред тога, Институт је био организатор представљања више издања књига из историографије у Погорици, Бару, Никшићу, Цетињу, Беранама и др. мјестима, а научни радници Института су били промотори.

У оквиру рада библиотеке са библиотекама у земљи вршена је размјена часописа и посебних издања. Прибављена су за

библиотеку 234 издања нових књига, којима је обogaћен књижни фонд.

У 1994. години докторирао је један радник Институт, два радника су предали докторске тезе и један магистарски рад, који су прихваћени и очекује се њихова одбрана. Дакле, с правом се може констатовати да је Институт радим у 1994. годину оправдао своје постојање.

У извјештају су дати појединачни подаци о раду на пројектима.

I. НАЗИВ ПРОЈЕКТА-ТЕМЕ:

"Црногорско-руско односи 1711-1918 " - књига 2

РУКОВОДИЛАЦ: проф. др Јован Р. Бојовић.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1994. године.

Планирано је да у току 1994. године ради на дугорочном међународном пројекту Црногорско-руски односи 1711-1918. године. књига 2 (1830-1856). Прва књига из овог пројекта објављена је 1992. године. Пројекат је Историјског института Црне Горе и Института славистике Руске академије наука и умјетности. Планирано је да се током 1994. године одрже два састанка Редакције, и то у Москви у првој половини и у Подгорици у другој половини 1994. године. Према протоколу споразума, црногорски дио Редакције: Р. Јовановић, Ч. Личић, Р. Пајовић и носилац пројекта Ј. Р. Бојовић путовали би у Москву, гдје би радили са руским дијелом Редакције 8 дана. Пут плаћа Институт, а боравак у Москви Институт славистике у Москви. Према истом протоколу руска четворочлана редакција би боравила у Подгорици 8 дана. Пут она сноси, а њихов боравак Институт.

До одласка црногорског и доласка руског дијела Редакције није дошло. Средства за рад Редакције нијесу додијеливана ни 1993. ни 1994. године. Прошле 1993. године сам обавијестио Научно вијеће Института и Министарство за просвјету и науку да ја не могу радити на овом пројекту без руског дијела Редакције. Оцијењено је да то не може радити нико у Црној Гори без руског дијела Редакције. А ево зашто: Руси прикупе документа у руским архивима и рашчитају их и дају на увид заједничкој Редакцији. Ја сам био обавезан да прикупим документа у Југославији. Након редакцијског

одбора докумената мој је задатак предговор, наслови, регеста, објашњења и остало. У току 1994. године на тему Односи Црне Горе и Русије, књига 2, (1830-1856) урадио је следеће: Боравећи раније у Москви снимео сам неколико докумената из 1830. и 1831. године. Ова документа је рашчитавао. Извршио је попис објављених докумената у Југославији за период 1830-1856. Радио је и на теми Непозната писма митроплита Петра Првог. Иначе, ово је тема у програму рада Историјског института 1991-1995, Историјски записи 1991/1-2, стр. 263-269). Такође сам радио на припреми књиге докумената Француски извори о Црној Гори за вријеме Првог свијетског рата 1914-1918. Напомињем да је ова тема у програму рада Института, чији сам ја носилац. (Види План рада Института 1991-1995, записи 1991/1-2, стр. 289).

Поново истичем (обавијестио Министарство 1993. године) да тему Црногорско-руски односи 1771-1856, књига 2 (1830-1856), не могу радити ни ја ни други из Црне Горе без руског дијела Редакције. Поставља се и питање: да ли ће Руси бити спремни да наставе рад на овом пројекту. Прошле године (1993) су изјавили да су спремни да наставе рад на заједничком пројекту, о чему говори и Протокол разговора у Москви јуна 1993. године.

Због тога предлажем да Министарство обустави финансирање теме Црногорско-руски односи док се за њено реализовање не стекну потребни услови и настави финансирање раније започете теме Односи Црне Горе и Француске за вријеме Првог свијетског рата 1914-1918. Пројекат, односно тема је у програму рада историјског института. Носилац пројекта сам ја. (Види Програм рада Института Ист. записи 1991/1-2, стр. 266). Министарство, односно СИЗ за науку, двије године је по два мјесеца финансирало ову тему за архивска истраживања у Паризу. Да је тему прихватило Научно вијеће Института и Министарство финансирало постоје подаци и у Институту и у Министарству.

Користећи из два пута по десетомјесечни боравак у Паризу као стипендиста француске владе 1973/74 и 1977/78 године микрофилмовао сам основну архивску грађу у Архиву Министарства спољних послова Француске, Министарству рада и Националном архиву у Паризу. Због тога предлажем да Министарство настави финансирање започете теме Односи Црне

Горе и Француске за вријеме Првог свјетског рата 1914-1918. године у наредноом периоду.

1. Редиговао и предговор написао за књигу Зборник докуменаата Црногорског сената 1860 - 1879, који је припремио Никола Рајковић. (Рукопис предат издавачу Ободу).
2. Припремио, предговор написао за рукопис Илије Ф. Јовановића, на двору краља Николе. (Рукопис предао издавачу Ободу).
3. Заједно са Н. Ракочевићем припремио и предговор написао за књигу, на око 1000 страница, Мемоари војводе Сима Поповића (рукопис предат издавачу - Издавачки центар Цетиње).
4. Рукопис Одлуке Подгоричке скупштине о уједињењу Црне Горе и Србије 1918. године.
5. Извјештаји Министарства унутрашњих послова Француске о убиству краља Александра.

Поред наведених посебних издања, написао сам следеће чланке:

1. Односи митрополита Петра Првог и Карађорђа 1804 - 1813,
2. Петсто година Октоиха (Стварање 1993/11 и 12),
3. Историографија о мјесту рада Црнојевића штампарије (Међународни научни скуп, Цетиње јун 1994),
4. учешће представника Француске на прослави 400-годишњице Ободске штампарије,
5. Прилог биографији војводе Лазара Сочице,
6. Црна Гора у плановима Русије и западних савезника у току Првог свјетског рата (Међународни научни скуп у Москви мај - јун 1994),
7. Документи о проналаску закопане архиве и црквених ствари у Цетињу 1923. године,
8. Интернационализација македонског питања у вријеме Шпанског грађанског рата 1936 - 1939 (Међународни научни скуп, Делчево 1994),

9. О поријеклу муслимана у Црној Гори (у штампи).
10. Устанак у Херцеговини 1875. године у Мемоарима војводе Сима Поповића (Научни скуп, Београд децембар 1994),
11. Слова из Ободске штампарије,
12. Црногорска штампа о митрополиту Михаилу 1889 -1898 (Међународни научни скуп, Сокобања 1994),
13. Ослобођење Будве 1918. године.

Написао сам неколико приказа и биљешки:

1. Станко В. Влаховић, Братство Влаховића (у штампи),
2. Петар Комненић, Живот и дело (у штампи),
3. Лазар М. Костић, О српском карактеру Боке Которске, Боке, октобар 1994,
4. Милорад Јокнић, Искре Пљеваљске гимназије (у штампи),
5. Чизмовић и Б. Ђуричин, Грађанско процесно право, Побједа 27.10.1994.

У току 1994. године снимио сам (и дио прекуцао) око 500 страница непозна тих докумената о припремању и раду Подгоричке скупштине 1918. године.

Приредио за штампу четвороброј Историских записа за 1993/1-4.

II. НАЗИВ ПРОЈЕКТА. ТЕМЕ:

"Италијанскаи ратни војни суд за Црну Гору 1941-1943"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: др Радоје Пајовић, научни савјетник.

РОК РЕАЛИЦИЈЕ: децембар 1994. године.

Рад у 1994. години био је посвећен реализацији пројекта Италијански ратни војни суд за Црну Гору 1941 -1943. Прикупљена је сва објављена и необјављена грађа на српскохрватском и италијанском језику, која се налази у нашој земљи. Прва верзија

рукописа на бази домаће грађе завршена је била у основи још прошле године, а ове године вршио је нека допунска истраживања у Архиву Војног историјског института у Београду, а дијелом и грађе која се налази у Подгорици, и допуна рукописа на бази нових података. Очекује да му се у току 1995. године за ову тему омогући једномјесечно истраживање у Риму, гдје се налази Фонд министарства правде Италије, у чијем оквиру се налази и грађа о Италијанском ратном војном суду за Црну Гору. Након тога би приступио дефинитивној припреми за штампу, за што би му било потребно око три мјесеца рада.

Ако ми се обезбиједи услови (финансијска средства) за истраживања за ову тему у времену од мјесец дана, било би цијелиходно да му се обезбиједи још мјесец дана истраживања за нову тему - "Црна Гора у II свјетском рату".

Досада истраживања у Риму нијесу могла бити објављена из два разлога:

У Италији важе закони историјске дистанце од 60 година, па због тога до 1993. године нијесу могла да се врше истраживања за 1943. годину;

У току прошле, а дијелом и ове године важио је ембарго УН, тако да ће фактички тек од краја ове године моћи да се врше истраживања у иностранству. Ако му се одобри мјесец дана истраживања за ову тему, онда моли да ми се обезбиједи финансијски услови за, једномјесечна истраживања у Риму и за нову тему - "Црна Гора у 2 свјетском рату."

Уколико не постоје услови да се наведена истраживања у Риму обаве у току 1995. године, молим да о томе буде благовремено обавијештен, како би могао приступити припреми постојећег рукописа за штампу.

Осим на наведеном пројекту, радио је и на другим обавезама и радним задацима Историјског института. Поред осталог, учествовао је у реализацији Споменике Универзитета Црне Горе, поводом двадесетогодишњице формирања. За ту Споменицу учествовао је у писању два прилога (први је уводна студија, а други о раду Историјског института Црне Горе.

Осим тога, учествовао је два научна скупа са научним саопштењима, а има у плану и трећи (о учешћу Муслимана Црне Горе у Ноб и о конфедерацији Србије и Црне Горе према концепцији Хермана Најбахера).

Написао је три рецензије нове књиге, написао четири рукописа.

Учествовао је и у релацији бројних текућих послова из реда Института.

III. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ:

"Правни систем у Црној гори до средине 19 вијека"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: др Чедомир Лучић, виши научни сарадник.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1994. године

Током 1994. године испунио је све планом предвиђене задатке и обавио један дио послова који нијесу били планирани.

Резимирано представљени резултати овогодишњег рада изгледају овако:

Јануар - Фебруар - Март

Главна тема

Правни систем у црној гори до средине 19. вијека

И поред обимног материјала прикупљеног у ранијем периоду изналажења, сабирање и проучавање штампане архивске и друге грађе из 16. 17. 18. столећа, везане за овај пројекат, била му је главна преокупација. То је условљавала, потреба да се коначно расвијетле многа (досад необрађена или недовољно проучена) питања везана за наведени период. Стога је додатно, проучио изводе из прикупљеног материјала који је везан за манастирске љетописе и друге биљешке, не само у Црној Гори тога времена већ и на дијелу тада Старе Херцеговине који је данас у саставу Републике Црне Горе.

Април - мај - јун

Главна тема

Правни систем у Црној Гори до средине 19. вијека

Држећи се Плана радио је на временском упоређењу прикупљене грађе из оквира обичајно-правне проблематике по племенима. Путем иманентне анализе и упоређења установио је да норме обичајног права (иако су биле уопштене) нијесу свуда једнако третиране. Тиме се потврђује претпоставка да су дотична пленена Црне горе била на различитом развојном ступњу, мада се не може искључити ни чињеница да су масовнијим доласком (из неког другог краја) донијела своја обичајна обиљежја. Кад су била у већини од старосједилаца, онда их наметнули њима. Из тих разлога је и залазио у мјесне центре појединих племена, трагајући за додатним сазнањима (на основу традиција или евентуалних докумената).

Средином маја боравио је десетак дана на истраживању у Архиву Србије у Београду. Тиме је и заокружио истраживачки рад за овај пројекат и започео писање.

Друго полугодиште 1994. године

Главна тема

Правни систем у Црној Гори до средине 19 вијека

У овом периоду се окренуло, искључиво, писању студије. Предахе је чинио само кад је имао научна излагања на појединим скуповима (али то је било подручје историје књижевности, па о томе не желим детаљисати. Тим више што се за то не, финансирам, како ми је недавно приговорено. Иначе, признајем грешку, и тамо сам упоредо - на уштрб ноћи - знатно урадио. То потврђује и студија о Р. Ратковићу - 400 страна).

Уговорени пројекат је завршио средином новембра. Рукопис је писан мастилом и сад прекуцава. Труди се да и тај посао заврши чим прије.

IV. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ:

"Топољска коминитад (Херцег Нови) самоуправна" народна општина у 18 вијеку (1718 -1797)

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: др Драгана Радојичић, научни сарадник.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1993. године.

1. Рад на пројекту топољска комунидат (Херцег Нови) самоуправна народна Општина у XVIII вијеку (1718-1797) и ове је године био тема на основу које је била финансирана од стране министарства просвете и науке (сектор за науку), мада је потребно истакнути да је овај пројекат завршен у предвиђеном року и у јануару 1994. године приложен надлежном министарству.

Пошто током 1994. године нијесу финансирани пројекти, самим тим план рада који је био предвиђен за ову годину знатно је измијењен и прилагођен постојећој ситуацији.

Основне активности биле усмјерене према већ завршеном пројекту, и то тако што је исти понудила Филозофском факултету у Београду за едицију "етноантрополошки проблеми". Рад је прихваћен за штампу, добио је третман монографије и двије позитивне резензије од стране академика др Петра Влаховића и проф. др Михаила Војводића. Након ове процедуре пришла је припреми рукописа за штампу. Услиједио је и напоран посао припреме, коју је уз помоћ рачунарске опреме и дипл. инж. Бранислава Жугића радила у Монтцомпутерс д. д. Подгорица. Уз финансијску помоћ наведеног министарства и спонзора у августу је изашла монографија Крајина новска у судару свијетова. Ова публикација је имала и двије запажене промоције, једну крајем августа у оквиру Љетњег сајма књиге у Херцег- Новом и другу током септембра у Етнографском музеју у Београду, у оквиру обиљежавања 90 година постојања и рада ове установе. Медијски ова монографија је добила запажен публицитет (у дневном листу "Побједа" на Радију и Телевизији

Црне Горе, а на другом програму Радио-Београда одржана је једночасовна емисија посвећена овом раду.

2. На Научном вијећу Историјског института Црне Горе у другој половини 1989. године прихваћен је за штампу њен рад "Одјевање и занати у служби одјевања у 18 вијеку у Херцег-Новом", који је добио три позитивне рецензије од стране изабраних рецензената: др Новак Ражнатовић, др Милош Милошевић, др Јован Вукмановић. Реализација штампања овога рада због познатих потешкоћа није била могућа; међутим, током ове године уложила је велики напор и потрудила се да уз помоћ Историјског института, Унирекса из Подгорице и материјалну подршку Министарства за просвету и науку, те уз велико ангажовање и рад на припреми текста на рачунару и прилагођавајући га потребама штампе, и уз несебичну помоћ младе сликарке Г. Брауновић, припреми књигу "ношња и барокна одјећа у XVIII вијеку", која се налази у штампи и чије излажење се очекује до краја текуће године. Књига је богато илустрована за 18 акварела који представље везуелни приказ текста.

Што се тиче пројекта на којима је радила у протеклом периоду, посао је до краја завршен, што потврђују и двије посебне публикације. Дакле, током 1994. године највећи дио њеног задатка био је посвећен припреми за штампу двије публикације.

3. Остале активности:

- a) Мада током 1994. године није радила на новом пројекту како је Планом предвиђено дио времена је утрошила на истраживачким активностима у Архиву Херцег - Новог и Историјском архиву у Котору, у циљу припремних истраживања за нови пројекат "здравство и здравствена култура у XVIII вијеку (у Црној Гори). Истраживања је обављала: од 10. 01. 1994. до 7. 02. 1994. године у наведеним установама и о томе је поднијела извештај (бр. 01/54, од 15. 02. 1994). Током октобра и новембра такође је без материјалне накнадне истраживала у вези с истим пројектом у наведеним условима. Издвојила је преко 300 докумената, исписала њихове сигнатуре, на основу чега јој је било могуће да са већом сигурношћу крене у даља

- истраживања, која су већ обима него што је у првим тренуцима рада изгледало.
- б) Написала је сценарио и текст за етнoлошки филм "Дерање јарца", који је приказан на 3 међународном фестивалу етнoлошког филма, одржаниом од 19. 09. до 21. 09. 1994. године у Београду, на које је овај филм освојио прву награду за најадекватнији избор музике и за сценарио. 22. 09. 1994. године у Новом Саду код штампарије МИЛЕН предала је рукопис књиге "Ношња и барокна одјећа у 18 вијеку" и 16 акварела за штампу. Од 23. 03. 1994. године била је на савјетовању Филм-и антропологија у манастиру Св. Отац Прохор Пчињски.
- ц) Радила је у етнoлошком одбору ЦАНУ на пројекту Етнoлошка истраживања Црне Горе за тему истраживање рудних области Црне Горе, и то од 6. 12. до 20. 12. 1994. године, истражујући на терену приомјене у структури становништва пограничне општине Херцег-Нови након земљотреса из 1979. године и у периоду од 1990. до 1994. године. Овај посао је дугорочног карактера и тек започет.
- д) На основу молбе и позива Факултета за поморство из Котора, од фебруара до јуна држала је предавања из историје умјетности, на Одсеку за туризам.
- е) Објављена су јој током ове године два рада: Тканине у Херцег-Новом у 18 вијеку, Гласник Етнографског института САНУ, књ. 42
- ♦ однос историје и етнографије у најновијим теоријским размишљањима, САНУ, Историјска наука и настава историје у савременим условима, књ. 14 Подгорица, 1994.
 - ♦ Као члан Редакције Историјских записа дала је у прилог новом броју један мањи рад.
- ф) Активно је радила и као члан Сената Универзитета Црне Горе.

г) Радила је на сценарију за свечано отварање "Љетњег сајма књиге" у Херцег-Новом.

Мада се извештај у неким основним карактеристикама не разликује од предвиђеног плана, сматра да је велики дио посла на пројектима, што је и основна дјелатност, у потпуности задовољан и испуњен.

V. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ:

"Ономатистика Малесије"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: Др Божидар Шекуларац, виши научни сарадник, а извршилац мр Марк Цамај, Виши истраживач.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1994. године.

У протеклој 1994. години радио је на преузетим обавезама око пројекта "Ономастика Малесије", чији је рок реализације 31. 12. 1994. године.

Напомиње да је наведена тема и докторска дисертација, која је пријављена (и прихваћена) на Филолошком факултету у Београду. Кратак рок реализације за овако обимну тему интердисциплинарног карактера, која је базира на вишејезичкој грађи, и чињеница да је због природе посла принуђен да сам куца, ствара потешкоће у реализацију овог пројекта. Нада се, ипак, да ће до лимитираног рока завршити преузету обавезу.

VI. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ:

"Црна Гора 1948-1953 (друштвене промјене и политички живот)"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: Проф. др Бранко Петрановић, а извршилац мр Радојица Лубурић.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1994. године.

У овој години радио је послове који су се у највећој мјери односили на реализацију пројекта "Црна Гора 1948 - 1953. (Друштвене промјене и политички живот)". Овај пројекат уговорен је 1992. године и требало је да се заврши до 31. децембра 1994. године. Међутим, иако је рад при завршетку, коначну верзију рукописа не

може предати прије половине следеће године. До закашњења у реализацији дошло је из више разлога.

Изузетна комплексност проблематике на којој ради и, нарочито, резултати неких домаћих и иностраних архивских истраживања које је посљедњих година обавио, навели су га, да из ширег оквира овог пројекта за штампу припреми двије - збирке, у нас, углавном некоришћене грађе совјетског, емигрантског и југословенског поријекла. Једна, под називом "Врући мир хладног рата" ове године је већ објављена, док се друга "Стаљин - Тито: контроверзе сукоба", већ налази у штампи и појавиће се у наредних неколико мјесеци. У издању ЦАНУ, недавно је из штампе изашао зборник радова "Историјска наука и настава историје у савременим условима", гдје је из оквира проблематике пројекта објавио и један мањи рад. За научни часопис "Годишњак за друштвену историју (ANNUAL OF SOCIAL HISTORY)" припремио је за објављивање и једно овеће поглавље магистарске тезе.

Све остало припада сплету субјективних околности и односи се лично на њега и његов рад.

VII. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ:

"Културна политика у Зетској бановини 1929 -1941"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: Проф. др. Томислав Жугић, а извршилац мр Сенка Распоповић,

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1994. године.

У току протекле године рад у Историјском институту се одвијао на завршетку послова у вези са израдом докторске дисертације "Културна политика у Зетској бановини 1929 -1941". с обзиром да већ двије године, због кашњења у релацији овог пројекта, прима умањен лични доходак (без икаквих материјалних и режијских трошкова), послови на завршетку дисертације одвијали су се под прилично неповољним условима. Ако се има у виду и могућност обављања архивских истраживања у току претходних година, онда је јасно да се рад на реализацији овог пројекта одвијао у заиста неповољним условима.

Но, и поред тих околности, успјела је да у току ове године заврши писање, прекуцавање и сређивање рукописа. Насловљена тема проблемски је обрађена у оквиру шест глава на 450 до 500 страна куцаног текста. Рукопис ће до краја године предати Историјском институту и Катедри за историју Филозофског факултета у Београду. Са предајом рукописа биће покренуто питање избора новог ментора, што ће условити одговарајуће вријеме за спровођење процедуре у вези с одбраном рада.

VIII. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ:

"Дипломатија Црне Горе 1878 - 1918. године"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: др Новица Ракочевић, извршилац др Радослав Распоповић.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1993. године.

Током 1994. године најзначајнији дио радних активности одвијао се у првом тромесечју. Односио се на припремање за одбрану докторске дисертације "Дипломатија Црне Горе 1878-1918". Те послове успјешно је обавио закључно са 7. априлом 1994. г., када је рад под горњим насловом одбранио на Правном факултету.

У наредним мјесецима главни дио радних активности тицао се припремања рукописа дисертације за штампу. Овај рад се одвијао сходно припремама датим у позитивним рецензијама рецензента: академика Бранка Павићевића, проф. др Миомира Дашића и проф. др Радомана Јовановића. Међутим, због чињенице да се у овој години и цјелокупни мој рад у Институту финансирао само у новоу личног дохотка (без материјалних и режијских трошкова), послови у вези са припремањем рукописа за штампу нијесу се могли одвијати на адекватан начин. Ипак, захваљујући разумијевању Помоћника министра за науку, одобрена су два кратка истраживања у Београду (у укупном трајању од 7 дана), необично корисна за дораду рукописа. Такође добар дио времена, у вези са овим пословима, провео је у тражењу спонзора за финансирање штампања рукописа.

За часопис "Историјски записик написао је рад под насловом "О успостављању дипломатских односа Црне Горе са другим државама".

Такође је учествовао у раду Међународне експертске конференције Мир на Балкану, са саопштењем "Позитивни мир Јохана Галтуга и историјска реалност Балкана".

Пошто у овој години, по завршетку рада на претходном, није финансиран рад на новом пројекту, ни овај извештај не може да садржи податке те врсте. Једино што са жаљењем може констатовати јесте да због малог износа одобрених средстава (свега 700 динара за путне трошкове, боравак, смјештај и научно-истраживачки рад) одобрених по конкурсу Министарства за науку и усавршавање у току 1993/94, није му пружена прилика да, у овој години, обави једномјесечно истраживање у Русији у вези са разрадом и почетком рада на новим пројекту "Црногорско -руски односи 1878 - 1917".

IX. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ:

Школовање црногорске омладине у средњим , на вишим и високим школама, факултетима у Русији у 19 вијеку"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: др Новица Ракочевић, научни саветник, а извршилац др Момчило Пејовић.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1993. године.

Планом рада за 1994. годину било је предвиђено да се уговори са Министарством просвјете и науке - Сектор за науку - пројекат "Школовање црногорске омладине у средњим, на вишим и високим школама факултетима у Русији у периоду друге половине 18 вијека па до краја друге деценије 20 вијека". Пошто пројекат није уговорен, већ је и ове године пријављен на конкурс за финансирање, то су и радни задаци који су били планирани у знатној мјери били редуцирани. Од радних задатака предвиђених за 1994. годину а који су се могли обављати у Институту, као што су ишчитавање црногорске периодике и литературе потребне за пројекат, они су у потпуности реализовани. Радни задаци који су изискивали извјесна средства за путне трошкове до Цетиња или Београда они су дјелимично реализовани. С обзиром на чињеницу да извршилац у Институту не располаже ни каквим средствима која би му била намијењена од стране Министарства Просвјете и науке - Сектор за науку. Ипак, о свом трошку обавио је дио радних

задатака у архивама и библиотекама на Цетињу; сходно својим материјалним могућностима. Од осталих задатака који су посредно везани за научни рад треба истаћи учешће на научним скуповима у Црногорској академији наука и умјетности са дискусијом и учешће на научном скупу међународног карактера у Скопљу "Миграциони покрети у Македонији од антике до данас" са рефератом од 20 страница под насловом "Школовање црногорске омладине у средњим и вишим школама у Скопљу у периоду друге половине 19 вијека и првих деценија 20 вијека".

Обављао је и остале текуће послове у Институту као и радио у Историјским записима.

Напомиње веома важну чињеницу, која битно утиче на научноистраживачки рад у Институту, а то је без финансирања одређених тема, које су изостале већ неколике године, тешко је одговорити радним задацима; боље рећи, научни рад своди се на једну форму која нема ни сврхе, ни циља, ни резултата.

X. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ: "Парламентарни живот у Црној Гори 1918 -1941"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: др Новица Ракочевић, научни савјетник, а извршилац мр Милан Бајовић.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1994. године.

У току 1994. године радио је на рукопису "Парламентарни живот у Црној Гори 1918 - 1941". Овај рукопис је завршио крајем календарске године.

XI. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ: Кретање и структура стамновништва у подгоричкој општини 1945 - 1981. године"

РУКОВОДИЛАЦ: Вукајло Глушчевић, истраживач сарадник.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1994. године.

У току 1994. године радио је на изради докторске дисертације под насловом "Кретање и структура становништва у подгоричкој општини 1945 -1981. године". У вези са тим урадио је следеће:

- ♦ завршио је први дио теме под насловом - Механичко кретање (миграције, емиграције и имиграције) становништва на подручју подгоричке општине. У оквиру тог дијела обрадио је сљедећа поглавља:
- ♦ Механичко кретање становништва на територији подгоричке општине;
- ♦ Механичко кретање становништва из подгоричке општине у Војводини;
- ♦ Механичко кретање становништва из подгоричке општине у иностранство.

У оквиру првог поглавља обрађено је:

- ♦ Мотивација као подстицај механичког кретања становништва,
- ♦ Фактори механичког кретања становништва и
- ♦ Посљедице и значај механичких кретања становништва.

У другом поглављу обрађено је:

- ♦ Припреме колонизације,
- ♦ Досељавање колониста из Подгоричке општине у Војводину,
- ♦ Прилагођавање колониста у новој средини,
- ♦ Посљедице и значај колонизације становништва из подгоричке општине.

У трећем поглављу обрађени су:

- ♦ Узроци и мотиви механичког кретања становништва из подгоричке општине у иностранство,
- ♦ Правци и облици механичког кретања становништва и
- ♦ Посљедице механичког кретања становништва из подгоричке општине у иностранству.

Што се тиче другог дијела, Природно кретање (наталитет, менталитет, фертилитат, нупцијалитет, диворцијалитет) и структуре становништва, у завршној је фази обраде.

Осим рада на тези, објавио је два текста у Просветном раду: Подгорица кроз вјекове и Миграција становништва на простору подгоричке општине у средњем вијеку.

На крају, истиче да за годину дана рада на докторској дисертацији рад није могао бити дефинитивно завршен.

XII. НАЗИВ ПРОЈЕКТА - ТЕМЕ - "Средњовјековна архитектура у Црној Гори"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: др Божидар Шекуларац, виши научни сарадник, а извршилац Драгица Миљић - Ђурашевић.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: децембар 1994. године.

Рад на пројекту "Средњовековна архитектура у Црној Гори" у току 1994. године садржавао је коначно систематизовање грађе коју је сакупила у току прве двије године рада на овој теми - 1992. и 1993. године.

И у току 1994. године показало се да је исувише обимна тема за период од три године. Такође, као ограничавајући фактор испољио се недостатак материјалних средстава. Стога рад на пројекту није могао у потпуности да испоштује првобитне концепцију. Ипак, уз нужне измјене, успјела је да приведе крају рад на пројекту. Завршни рад обухвата корпус средњовековне цркава и манастира на простору данашње Црне Горе. То су грађевине које су настале у дугом временском периоду од раног средњег вијека до краја 15 вијека. Рад је конципиран тако да је сваки споменик обрађен као посебна монографска целина, а обухваћене су очуване средњовековне цркве, као и оне о којима знамо на основу извора да су постојале у средњем вијеку. За сваки споменик посебно дато је:

- ♦ историјат изучавања споменика,
- ♦ историја споменика,
- ♦ детаљан опис архитектуре,

- ♦ стилске особености,
- ♦ концепција простора и структуре,
- ♦ мајстори,

Овако прикупљен и изложен материјал даје слику богате градитељске дјелатности у току средњег вијека. На малом простору упоредо егзистирају различити стилови, чије познавање доприноси употпуњавању слике о далеким и још недовољно истраженим временима средњег вијека.

У току 1994. године радила је и на изради докторске дисертације са темом "Манастир Пива - архитектура и зидно сликарство" на жалост, није успјела да заврши у потпуности тај веома сложен и обиман посао. Недостатак материјалних средстава онемогућио је да детаљно и благовремено упозна овај велики споменик, да би могла да систематизује грађу на начин како то овај споменик заслужује и како то подразумијева израда докторске тезе. Тако сада ради, са извјесним закашњењем, на изради, нада се, коначне верзије рада.

ХИИ. НАЗИВ ПРОЈЕКТА ТЕМЕ: "области Драчевица и Риђани средином 16 вијека"

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА: Проф. др Јован р. Бојовић, а извршилац Јасмина Ђорђевић, асистент приправник.

РОК РЕАЛИЗАЦИЈЕ: фебруар 1995. године.

У 1994. години радила је на пројекту "Област Драчевица и Риђани средином 16 вијека", који је њен магистарски рад. Пројекат је радила на основу необјављене грађе из државног архива у Истамбулу коју јој је уступила др Душанка Бојанић - Лукач, научни савјетник у Историјском институту у Београду. Рад је завршила и рукопис доставила Историјском институту Црне Горе.

Два пута је одлазила у Београд на консултације са проф. др Радошем Љушићем, њеним ментором на Филозофском факултету, и др Д. Бојанић - Лукач.

Истраживала је у Централној библиотеци "Ђурађ Црнојевић" у Цетињу, седам радних дана, и Народној библиотеци у Београду, четири радна дана.